

УДК 821.161.2

**ПАМ'ЯТІ НЕЗАБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ
(ДО СТОРІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ЙОСИПА КОБІВА)**

Ольга Назаренко

*Львівський національний університет імені Івана Франка
вул. Університетська, 1, Львів, 79000, Україна
e-mail: KLASSYKA@ukr.net*

Стаття присвячена сторіччю від дня народження професора Йосипа Кобіва. Наукова, педагогічна, перекладацька спадщина професора Йосипа Кобіва стала вагомим надбанням для всіх поколінь філологів- класиків.

Ключові слова: професор Йосип Кобів, класична філологія.

У народі кажуть: “Письменник живе у своїх книгах, художник – у картинах, скульптор – у створених скульптурах, а Вчитель – у справах і думках своїх учнів. До Вчителя ідуть зі своїми болями і радощами, черпають сили для підкорення нових висот, бо він зазирає у минуле, живе у сьогоденні, прокладає місток у майбутнє”.

4 лютого 2010 року кафедра класичної філології факультету іноземних мов вшанувала столітній ювілей патріарха української класичної філології професора Франкового університету Йосипа Устимовича Кобіва.

Йосип Кобів народився 10 січня 1910 року у Львові. Після закінчення гімназії студіював у 1929–1934 роках класичну філологію у Львівському університеті, де його вчили такі відомі вчені, як професори Станіслав Вітковський, Ричард Ганшинець, Єжи Ковальський та ін. З 1945 року професор Кобів працював у Львівському державному університеті на кафедрі класичної філології. У 1955 році захистив кандидатську дисертацію “Вчення античних граматиків про відмінки”. Керував кафедрою класичної філології впродовж 1958–1966 років. Написав докторську дисертацію “Система граматичних понять і термінів давньогрецького вчення про мову” й опублікував її автореферат. Але внаслідок організованої 1973 року широкомасштабної акції переслідування творчої інтелігенції в Україні й зокрема у Львівському університеті, до захисту його не допустили і звільнили з посади. Після відновлення української державності у 1991 році Йосипа Устимовича реабілітували й поновили на роботі в Університеті, де він пропрацював до виходу на пенсію 1996 року. 1992 року Й. Кобіва обрали дійсним членом Наукового товариства ім. Т. Шевченка, а 1993 року йому надали вчене звання професора.

У творчій діяльності Йосипа Кобіва можна виокремити кілька напрямів. Перший напрям – науково-організаторський. Йосип Устимович – організатор класичної філології у Львівському університеті в післявоєнний час. За період завідування кафедрою сформував творчий колектив висококваліфікованих педагогів з ґрунтовною підготовкою в галузі класичної філології і з високим науковим потенціалом, який зберіг і продовжив найкращі традиції кафедри класичної філології як наукового і педагогічного центру. Значну роль у консолідації творчих наукових сил України відіграв республіканський збірник “Питання

класичної філології”, першим редактором якого був професор Й. Кобів. Тематика публікацій різноманітна: дослідження актуальних проблем давньогрецької і латинської мови, історії античного мовознавства, методики викладання класичних мов, античної культури і літератури, епіграфіки; хроніка наукового життя; переклади творів грецьких і римських авторів. На сторінках збірника друкували праці не тільки філологів України, а й видатних учених з Москви, Ленінграда та з міст інших країн: Й. Тронського, О. Лосева, М. Грабар-Пасек, В. Ярхо, А. Тахо-Годі, Р. Йордаке, А. Урушадзе та ін. Це сприяло становленню наукових контактів з провідними центрами класичної філології, підвищувало престиж львівської школи класиків.

Другий напрям – викладацька і методична робота. Йосип Устимович виховав не одне покоління філологів-класиків, які гідно представляють львівську школу. Прагнучи надати методичну допомогу викладачам, професор Й. Кобів опублікував у збірнику “Методика викладання класичних мов” (Львів, 1965) ґрунтовну статтю “Роль і місце рідної мови у викладанні латинської мови”, у якій теоретично обґрунтував використання рідної мови у викладанні латинської мови на різних відділеннях.

Третій напрям – наукова діяльність, яка охоплює мовознавчі й літературознавчі праці. В історію української класичної філології Йосип Устимович увійшов як засновник наукової школи з вивчення граматичної спадщини античних дослідників мови, підготував на цю тему докторську дисертацію, яка є в архіві вченого. В опублікованому авторефераті й численних публікаціях розглянуто граматичні погляди софістів, Демокріта, Платона, Арістотеля, стоїків й особливо олександрійських граматиків. Фундаментальна праця “Система граматичних понять і термінів старогрецького вчення про мову” вперше в такому широкому масштабі висвітлює питання виникнення і розвитку, семантики й етимології граматичних термінів, якими користувалися старогрецькі вчені. Вироблені грецькою античністю канони граматичного опису й термінотворення визначили граматичну традицію Древнього Риму і Середньовіччя, значно вплинули на становлення граматичного опису і складання нормативних граматик європейських мов, зокрема української. Докторська дисертація Й. Кобіва має винятково важливе значення для заповнення прогалин у картині еволюції поглядів на становлення граматичних понять і створення граматичної терміносистеми від античності до сьогодення.

Професор Й. Кобів – автор численних літературознавчих праць: статей і передмов до перекладів з античних творів, творів авторів середньовічної латини і неолатиністики. Нерідко це справді глибокі, скрупульозні дослідження. Такою є, скажімо, вступна стаття і коментар до Арістотелевої “Поетики” в перекладі Бориса Тена (Київ, 1967). Учений, перший і єдиний в Україні, глибоко і всебічно проаналізував славнозвісний трактат старогрецького філософа та його вплив на формування естетичної думки в Україні. Варто назвати й інші праці, наприклад, вступну статтю до Вергілієвої “Енеїди” в перекладі М. Білика за редакцією Бориса Тена (К.: Дніпро, 1972). Це не традиційна передмова, а глибокий аналіз поеми в контексті світового літературного процесу.

Четвертий напрям – перекладацький (п’ятдесят перекладених творів). Освоювати українською мовою твори греко-римської давнини Йосип Кобів розпочав, маючи за плечима значний досвід наукової діяльності, будучи глибоким знавцем античної історії, літератури, старогрецької й латинської мов. Усе це сприяло високій якості перекладів,

що їх виконував професор Й. Кобів. Для них характерна філологічна точність – і щодо літературного стилю, і щодо відтворення найрізноманітніших реалій, якими рясніє античний першотвір.

У перекладі Йосипа Кобіва 1965 року вийшла “Поетика” Арістотеля – твір, що має фундаментальне значення для вивчення естетичної думки стародавніх греків. Чималої уваги заслуговують переклади промов Демосфена, Цицерона, повісті про Херея і Каллірою, діалогів Платона, “Сатирикону” Петронія та творів інших античних авторів. Важливе місце в перекладацькому доробку Йосипа Кобіва посідає переклад “Листів темних людей” – пам’ятки сатиричної літератури часів Відродження, особливо складної для перекладу з уваги на пародійний, подекуди ускладнений стиль. В останні роки життя Йосип Кобів переклав з латинської мови низку канонічних творів, серед них “Кодекс Канонів Східних Церков” (Рим: Вид-во оо. Василіян, 1993), який отримав схвальну оцінку Папи Івана Павла II.

І все ж особливою заслугою професора Й. Кобіва є переклад “Порівняльних життєписів” Плутарха (К., Дніпро, 1991). Адже відомо, яку популярність мав цей твір у всій Європі від найдавніших часів. Не втрачає він свого значення й сьогодні. У перекладі вдало відтворено стильові особливості мови Плутарха – видатного майстра античного біографічного жанру. За свою подвижницьку працю в галузі художнього перекладу і, зокрема, за переклади “Порівняльних життєписів” Плутарха і діалогу “Федон” Платона Й. Кобіва удостоїли звання лауреата перекладацької премії ім. Максима Рильського СП України за 1993 рік.

Йосип Кобів працював до кінця своїх днів. Його лебедина пісня – переклад з латинської мови відомого твору ранньосередньовічного історика Айнгардта “Життя Карла Великого”.

1. Система граматичних понять і термінів старогрецького вчення про мову. Автореф. дис. докт. філол. наук. К., 1973-75 с. 2. Арістотель. Поетика (Уривки). / Пер. з давньогрецьк. Ю. Мушака та Й. Кобіва // Антична література: Хрестоматія. К., 1968. С. 305-313. 3. Петроній. Сатирикон. / Пер. з лат. Й. Кобіва Ю. Цимбалюка А. Содомори // Всесвіт. 1986 № 9. С.82 - 144. 4. Листи темних людей. / Пер. з латин. Й. Кобіва та Ю. Цимбалюка. К., 1987. 271 с. 5. Кодекс Канонів Східних Церков: Проголошений Іваном Павлом II. Авторизований пер. з латин. Й. Кобіва. Рим.: Видавництво Василіан, 1993. 845с. 6. Плутарх, Порівняльний життєписи К., Дніпро, 1991.

ПАМ'ЯТИ НЕЗАБЫВАЕМОГО УЧИТЕЛЯ

Ольга Назаренко

*Львовский национальный университет имени Ивана Франко
ул. Университетская, 1, Львов, 79000, Украина
e-mail: KLASSYKA@ukr.net*

Статья посвящена столетию со дня рождения профессора Иосифа Кобива. Научное, педагогическое, переводческое наследие профессора Иосифа Кобива стало весомое достояние для всех поколений филологов-классиков.

Ключевые слова: профессор Йосиф Кобив, класическая филология.

TO THE MEMORY OF THE UNFORGETTABLE TEACHER

Olha Nazarenko

*Ivan Franko National University of Lviv
1, Universytetska St., Lviv, 79000, Ukraine
e-mail: KLASSYKA@ukr.net*

The article is dedicated to the centenary of Professor Yosyp Kobiv. Kobiv's scholarly, pedagogical and translation legacy is very important for classical philology and Ukrainian culture.

Key words: Yosyp Kobiv, classical philology.

Стаття надійшла до редколегії
19.05.2010 р.

Статтю прийнято до друку
28.10.2010 р.